

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/transformacja-ustrojowa/70989,Przelomowa-wizyta-czy-wizyta-czasow-przelomu.html>

ARTYKUŁ

Przełomowa wizyta, czy wizyta czasów przełomu?

Autor: RADOSŁAW MORAWSKI 20.02.2023

Późnym wieczorem 9 lipca 1989 r. Air Force One z prezydentem Georgem H.W. Bushem i jego małżonką Barbarą Bush na pokładzie wylądował na lotnisku Okęcie w Warszawie. Rozpoczęła się trwająca niespełna dwie doby wizyta czwartego w dziejach prezydenta Stanów Zjednoczonych nawiedzającego ziemię polskie.

Wcześniej Polskę odwiedzali Richard Nixon (w 1972 r.), Gerald Ford (w 1975 r.) i Jimmy Carter (w 1977 r.). Każda z tych wizyt wzbudzała duże emocje w kraju nad Wisłą. Oto przywódcy jednego z najpotężniejszych krajów na świecie, oazy wolności, przedstawianego przez wiele lat przez komunistyczną propagandę jako emanacja „zgniłego zachodu”, odwiedzali kraj zza żelaznej kurtyny.

Mieszkańcy Gdańska czekają na parę prezydencką przy Pomniku Poległych Stoczniovców. Fot. Stanisław Składanowski. 11 lipca 1989 r. (fotografia ze zbiorów IPN, sygn. IPNBU-3-11-7-30)

Jako wiceprezydent Reagana...

Choć George Bush odwiedzał Polskę po raz pierwszy, jako nowo wybrany prezydent USA, to nie była to jego pierwsza wizyta w naszym kraju. Dwa lata wcześniej we wrześniu 1987 r., jeszcze jako wiceprezydent, zastępca Ronalda Reagana odbył czterodniową podróż do Polski.

Wizyta z 1987 r. była specyficzna jak na ówczesne czasy, ponieważ w jej programie oprócz oficjalnych spotkań z władzami PRL zawierała wiele prywatnych spotkań m.in. z działaczami opozycyjnymi (Lechem Wałęsą, Bronisławem Geremkiem, Zbigniewem Bujakiem i Leszkiem Moczulskim). Wiceprezydent Bush złożył wieniec na grobie ks. Jerzego Popiełuszki oraz przemówił w polskiej telewizji wspominając o swoim spotkaniu z Wałęsą.

Teren kościoła pw. Św. Stanisława Kostki w Warszawie. Wiceprezydent George H. W. Bush i Lech Wałęsa składają wieniec na grobie ks. Jerzego Popiełuszki. Zdjęcie operacyjne SB. 28 września 1987 r. (fotografia ze zbiorów IPN, sygn. IPNBU-3-11-1-968)

Odwiedził również wówczas dwa gospodarstwa rolne pod Łomiankami. Spotkaniom z ówczesnym wiceprezydentem towarzyszyły transparenty zdelegalizowanej Solidarności, gesty uniesionych w geście zwycięstwa rąk. Przemówienia Busha były pełne nawiązań do idei wolnościowych Polaków i zakamuflowanych apeli o demokratyczne przemiany.

Miejsca, które odwiedzał ówczesny wiceprezydent USA i osoby, z którymi się spotykał, były obserwowane przez Służbę Bezpieczeństwa w ramach akcji zabezpieczenia wizyty o kryptonimie „Tama -87”. Ocalało ponad 1000 zdjęć operacyjnych robionych w sposób tajny z punktów zakrytych z przebiegu wizyty, na których widać gesty Busha, transparenty solidarnościowe i reakcje osób, które przybyły na spotkanie z nim.

Tłum przed kościołem pw. Św. Małgorzaty w Łomiankach. Po środku przemawia wiceprezydent

George Bush. Zdjęcie operacyjne

SB. 27 września 1987 r.

(fotografia ze zbiorów IPN, sygn.

IPNBU-3-11-1-710)

... i jako Prezydent USA

Zupełnie inny charakter miała wizyta prezydenta Busha z 1989 r., miesiąc po częściowo wolnych wyborach do sejmu kontraktowego i senatu, tuż przed zmianą rządu i wyborem prezydenta. W ówczesnej sytuacji galopującej hiperinflacji i kryzysu ekonomicznego Polacy oczekiwali nie tylko politycznego wsparcia przemian, ale również zapowiedzi bardziej namacalnej pomocy. Tu niestety już na pokładzie samolotu George Bush był bardzo powściągliwy w deklaracjach.

Wizyta z 1987 r. była specyficzna jak na ówczesne czasy, ponieważ w jej programie oprócz oficjalnych spotkań z władzami PRL zawierała wiele prywatnych spotkań m. in. z działaczami opozycyjnymi (Lechem Wałęsą, Bronisławem Geremekiem, Zbigniewem Bujakiem i Leszkiem Moczulskim).

O popularności Georga Busha w Polsce mogą świadczyć tłumy warszawiaków, które pomimo późnej pory gromadziły się na trasie przejazdu kolumny prezydenckiej w dniu przylotu. Wizyta cieszyła się również zainteresowaniem prasy polskiej i światowej. Obsługiwało ją ponad 700 dziennikarzy, w tym 400 amerykańskich.

10 lipca 1989 r. George Bush złożył kwiaty pod Pomnikiem Nieznanego Żołnierza, a następnie spotkał się ze społecznością żydowską przy *Umschlagplatz*. Następnie odbył spotkanie w Belwederze z generałem Wojciechem Jaruzelskim, który piastował wówczas stanowisko Przewodniczącego Rady Państwa. W czasie rozmów miał namawiać generała, aby wziął udział w wyborach na Prezydenta Polski w obawie przed destabilizacją procesów demokratycznych w Polsce i ewentualną reakcją Kremla. W tym czasie pierwsza dama, Barbara Bush, odwiedziła Ośrodek dla Niewidomych w Laskach.

Demonstracja antykomunistyczna Solidarności Walczącej w czasie wizyty prezydenta USA George'a Busha w Gdańsku. Demonstracji w okolicy ulicy Podwale Grodzkie, w głębi fragment wieżowca zwanym "Zieleniakiem". Fot. Stanisław Składanowski. 11 lipca 1989 r. (fotografia ze zbiorów IPN, sygn. IPNBU-3-11-7-185)

Następnie ambasador USA w Polsce wydał na cześć obu przywódców robocze śniadanie, po którym zaaranżowano spotkanie Georga Busha z polską młodzieżową drużyną baseballową.

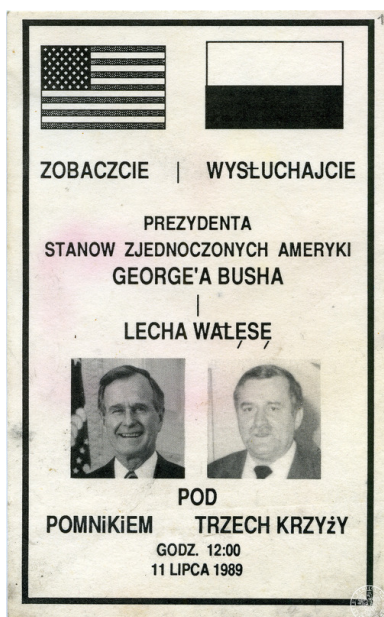
W ówczesnej sytuacji galopującej hiperinflacji i kryzysu ekonomicznego Polacy oczekiwali nie tylko politycznego wsparcia przemian, ale również zapowiedzi bardziej namacalnej pomocy. Tu niestety już na pokładzie samolotu George Bush był bardzo powściągliwy w deklaracjach.

Po południu prezydent wystąpił z przemówieniem w Sejmie przed Zgromadzeniem Narodowym, gdzie zapewnił o wsparciu przez USA demokratycznych przemian w Polsce, ale również o działaniach w sprawie odroczenia spłaty długów Polski i starań o przydzielenie pożyczek w Banku Światowym dla polskiego

rolnictwa.

Następnie spotkał się z premierem Mieczysławem Rakowskim oraz przedstawicielami prasy amerykańskiej. Pierwszy dzień pobytu zakończył uroczysty obiad w Pałacu Rady Ministrów z udziałem Państwa Bushów i Jaruzelskich.

Areną trzeciego dnia wizyty stał się Gdańsk, gdzie przed południem para prezydencka udała się do katedry w Oliwie, by wysłuchać koncertu organowego. Następnie George Bush został zaproszony na śniadanie do domu Lecha Wałęsy, skąd wyjechali razem pod Pomnik Poległych Stoczniovców, gdzie prezydent USA złożył wieniec.

Ulotka/zaproszenie na spotkanie z prezydentem USA Georgem Bushem i przewodniczącym NSZZ „Solidarność” Lechem Wałęsą w dniu 11 lipca 1989 r. w Gdańsku pod Pomnikiem Poległych Stoczniovców. (fotografia ze zbiorów IPN, sygn. IPNGD-7-2-9-1)

Ten punkt wizyty wzbudzał największe emocje, Solidarność wydrukowała kilka tysięcy ulotek z zaproszeniem. George Bush przemówił do zebranych, choć strona polska początkowo chciała wykreślić to przemówienie z

programu wizyty. Rząd uległ dopiero pod naciskami strony amerykańskiej. Przemówienie Busha było jednak wyważone, podkreślił wagę porozumień okrągłego stołu i zaangażowanie w nie zarówno społeczeństwa polskiego jak i władz PRL.

Ceremonia złożenia podpisu w Złotej Księdze Miasta Gdańska przez prezydenta Stanów Zjednoczonych George'a H.W. Busha. W pierwszym rzędzie, od lewej: prezydent Gdańska Kazimierz Rynkowski, Przewodniczący Rady Państwa Wojciech Jaruzelski, Barbara Bush oraz prezydent Stanów Zjednoczonych George H.W. Bush. Fot. Stanisław Składanowski. 11 lipca 1989 r. (fotografia ze zbiorów IPN, sygn.. IPNBU-3-11-7-215)

Ostatnim punktem programu była wizyta obu przywódców na Westerplatte. Po niej prezydent USA odleciał do Budapesztu.

* * *

Wizyta George Busha w Polsce w 1989 r. choć odbyła się w czasach przełomu, przełomową jednak nie była. Złożone propozycje pomocy gospodarczej oceniane były jako niewystarczające. Największym wygranym tej wizyty mógł czuć się Wojciech Jaruzelski, który został niejako „namaszczony” przez Georga Busha na prezydenta Polski. Należy pamiętać jednak, że w lipcu 1989 r. nikt jeszcze nie był pewny, jak daleko postąpią przemiany w bloku wschodnim, wszelkie gesty musiały być wyważone z uwagi na postawę ZSRS. Jednak fakt, że Prezydent USA odwiedza kraj, który jako pierwszy w tej części Europy zaczął wchodzić na drogę

demokratycznych przemian, podkreślał międzynarodowe znaczenie tego procesu.

Więcej interesujących historii na [profilu Archiwum IPN](#)

COFNIJ SIĘ